

ÖNCÜ VEZİNDE KUVVETLERİN RAHATSIZLIĞI

Prof. Bahri SAVCI

AP nin; muasır siyasî kuvvet, sosyal kuvvet mihraklarını, ancak, seçim kampanyasına katılan kuvvetlerden ibaret gören noksan görüşünü bir yana bırakıp, realist ve bilimsel açıdan siyasal hayata bakarsak, şunu görürüz :

Milletin egemenliğini kullanma, yani onun müşahhas ve siyasi ifadesi olan siyasal iktidarı kullanma; tabiatıyla, Anayasa organlarına aittir. Milletın egemenliği — siyasal iktidar — bu Anayasa organlarınca, Anayasada gösterilen yolda, Anayasanın gösterdiği araçlarla, Anayasanın kontrol mekanizması içersinde kullanılır. Binaenaleyh, muasır toplumlarda siyasal hayatın tümü, sadece ve inhisarî olarak Parlâmentonun, yani bir parlâmento çoğunluğunun elinde ve etkisi altında kalmamaktadır. Parlâmentonun kendisinden ibaret olmadığı ve hattâ Parlâmentonun tâbii dahi olmadığı halde, diğer bazı Anayasa müesseseleri de, siyasal iktidarı icrası işlemine — kendi bünyelerinin özelliklerini göre beliren bir farklı yol ile — katılırlar.

Bundan başka, siyasal iktidar olayı ile doğrudan doğruya ilgili anayasa müesseselerinden olmadıkları halde; siyasal iktidar olayının doğumuna, uygulanışına, denetlenişine etki getiren, siyasal vetirenin gelişmesine katkı getiren diğer sosyal kuvvet mihrakları da vardır. Anayasada gösterilen organlar, anayasada gösterilen araçları kullanarak, anayasa sınırları içinde millet egemenliğini kullanırlarken, bu sosyal kuvvet mihraklarının etkisi ve deneti altında kalırlar. Bu mihraklardan gelen bir katkının itici gücü ile siyasal iktidarın uygulanma olayını geliştirirler. Hattâ denebilir ki, bazen siyasal iktidar olayını tâyin eden ve siyasî realitede onu bilfiil ifade edip gerçekleştiren, anayasa organları ve onların anayasa içi faaliyetleri olmaz, — çünkü, anayasa organları bu faaliyetleri gösterme gücünü yitirmişlerdir — Ortada, siyasal iktidarı yeni bir yolla kullanmayı zorumlu kılmak üzere, sadece bu sosyal kuvvet mihrakları kalır.

27 Mayıs ihtilâli, bu sosyal kuvvet mihraklarını, pek güzel bir terim ile teşhis etmiştir. — çünkü bizzat kendisi, bu kuvvet mihraklarının eseri olmuştur —: «Öncü ve Zinde Kuvvetler»...

İşte, yaşadığımız günlerde bu Öncü ve Zinde Kuvvetler, yaratıkları 27 Mayıs'ı izleyen siyasal karışıklık ve huzursuzluk içinde, rahatsızdırlar.

Bu rahatsızlığın sebeplerini, pek realist bir gözle araştırmalı, pek cesur bir teşhis ile bulmalı ve gereken fevkalâde cesur operasyonlarla da tedavi yollarına başvurmalıyız. Son günlerde yaptığımız «AP. nin eski düşüklerin yararını ve binaenaleyh 27 Mayıs'ın aleyhine açtığı intikamcı karşı ihtilâl faaliyetinin ipliği pazara çıktı. Artık, AP sinecektir.» demekle yetinir isek, bu rahatsızlığı gide-remeyiz.

Bir defa AP nin sineceğini kimse temin edemez. Şunu söylemek belki daha realisttir : AP gerileyecek, yükselen inkılâpçı tansiyonların yatıştığı zamanlar gelince de intikamcı karşı ihtilâl temasını, bu sefer, belki başka yollarla, gene ele alacaktır. Çünkü onda, «Öncü ve Zinde Kuvvetler» ile onların eseri olan 27 Mayıs «Kontrollü Demokratik Siyasal İktidar ve Rasyonelize İktisadî Hayat» prensibi-ne karşı; «Kitle Kuvvetler», «Kitlevî Haşin Çoğunluk Kuvvetleri» ill onların dayanağı olan «Muhafazacı, Kontrolsuz, Günlük ve Partizanlık derecesine göre paylaşılan Menfaat» prensibi vardır. Çoğunluğun kendisinde olduğunu — Çünkü, muhafazacılığı, seçmene tavizciliği, partizan menfaatçılığı izleyen ve uygulayanın, bu sosyal ortamda bu çoğunluğu her zaman elde edeceğini sanmaktadır — ileri sürmektedir. Demokrasi adına bütün bildiği de her şeyin, ama her şeyin, yani memleket kaderinin, bu çoğunluğa râm olması fikrin-den ibarettir. Demokrasi anlayışı, böyle bir çoğunluk sultası ile gerçekleşen ve sözde meşrulaşan bir menfaat anlayışı olduğu için, buna karşı olan 27 Mayıs'a ve onun böyle bir anlayışı gerçekleştir-meye elverişli olmayan 1961 Anayasasına da karşıdır. Onun için sinmesi kolay kolay beklenemez. Bununla beraber AP, tarihin kendisine hazırladığı tuzaktan da kurtulamayıp, hem iktidar şansını körletecek, hem de, uzun vâde içinde hazırladığı tuzanın çarkları arasında helâk olup giderkin, memlekete de zararı dokunacaktır.

İşte Öncü ve Zinde Kuvvetlerin rahatsızlığının sebeplerini lâıkiyle kavrayıp, kamu oyunun uyanıklığını bu noktalar üzerindeki müspet tedbirlere çekebilir ise, bu arada, hem AP uyanabilir ve kendisini, tarihin kendisine hazırladığı tuzaktan kurtarabilir; hem

de gene Öncü ve Zinde Kuvvetlerin rahatsızlığının öteki yanını teşkil eden diğer siyasal kuvvetler, rasyonalize siyasal iktidar gereklerine göre kendilerini hizaya sokabilirler.

Şimdi, bu uzun girişten sonra, asıl konumuza gelelim :

1. Öncü ve Zinde Kuvvetler, 1961 Parlâmentosunun siyasal kompozisyonundan ötürü rahatsızdır.

Gerçekten, onlar, 15 Ekim seçimlerinin, meclislere, 27 Mayıs taraflısı ve onun çizdiği «Siyasette, iktisatta, sosyal münasebetlerde Atatürkçü» yöne yönelmiş bir çoğunluğu getireceğini ümit etmekte idiler. Bu olmamıştır. Tersine, anayasa referandumundan beri, hep, ihtilâlin bu yönünün tersine emeller ve gayretler gösteren gruplar ağırlık teşkil etmiştir. Ve Meclislere de oldukça büyük etkiler getirecek şekilde gelmişlerdir.

İşte bu durum bir rahatsızlık sebebi olmuştur. Meclisin ilk gününden beri de, büyük ölçüde AP, zaman zaman da öteki yeni siyasal kuvvet akımlarından bazılarının faaliyetleri dolayısıyla, bu parlâmenter kompozisyon ve onu meydana getiren unsurlar ve onların bu faaliyetleri ciddî bir rahatsızlık sebebi teşkil etmiştir.

2. Şeklî ve edebî ifadesi ile 27 Mayıs'ın taraflısı olanların da, bundan böyle ne gibi bir müdür görüş, felsefî dayanak, müşahhas plân üzerinde kalması gerektiğinin de belli olamayışı, bir rahatsızlık yaratmıştır.

27 Mayıs İhtilâli, aslında, Atatürk ile gelişme rayı üzerinde konuşmuş bulunan fakat DP ile bu rayından saptırılan demokratik vetireyi, bir daha sapmasına imkân vermeyecek siyasal fikirlere ve kurumlara dayatarak yeniden inşa işlemidir. Fakat, bununla da, yani bu şeklî demokrasi ile de yetinmemektedir. 27 Mayıs, bu şeklî demokrasi içine, Atatürk ilkelerinden hız alan bir sosyal muhteva da koyma işlemi olmak istemektedir. Onun içindir ki, 27 Mayıs, yukardan bir siyasal rejim zorlama yerine, o zamanki şerait içinde kendisinden yararlanmak mümkün olan bütün yapıcı güçlere başvurarak, onları harekete geçirerek, bu hukukî ve sosyal amacına uygun gerçek demokratik siyasal rejimi aramıştır.

Öyle ki : 27 Mayıs ihtilâli, yeni anayasası ile, siyasal hürriyetlere dayanan çok partili ve teminatlı demokratik mekanizmayı, bütün teferruatı ile kurmuştur. Ayrıca, anayasaya mutedil bir toplumcu siyasetin imkânlarını da koyarak, Atatürk halkçılığı üzerine dayanan bir sosyal muhtevalı demokrasiyi bulma yolunu da, huku-

kî şekil olarak açmıştır. Bunu; toplum yararına kamulaştırmaları, millileştirmeleri kolaylaştırarak, plânlı kalkınmayı ve bunun içinde geniş yatırımları zorunlu kılarak, bütün anayasaya — bilhassa CHP içindeki liberal kanadın ısrarları yüzünden gelen tavizlere rağmen — bir sosyal anlam ve renk getirerek yapmıştır. Bu sosyal anlam ve renk, devlete yüklenilen bir sürü sosyal görev içinde; bu görevlerini yerine getirebilmesi için devletin kamulaştırma ve millileştirme yollarının açık bulundurulması usulünde, sosyal adalet ve toplumsal güvenlik ile anayasa eşitliği prensiplerinin kabulünde, yatırımların toplum yararına sevkinde belirmektedir.

İşte bu siyasal hürriyetli ve sosyal muhtevalı anayasa ilkeleri, ölü metinler halinde kalmayı reddederek, 27 Mayıs'ın getirdiği serbestlik ve hürriyetçilik havası içinde toplum katlarını kıpırdatmaya, gerçek ve saf halkçılık ide'sinin öncülerini uyarmaya ve böylece, sosyal muhtevalı demokratik fikirlerin sahneye çıkmasına yaramıştır.

Yaramıştır, yaramıştır ama bunun böyle olduğu, böyle gerektiği, 27 Mayıs'ın bu anlamda müdür görüşler, müşahhas plânlar ve tedbirler üzerinde gerçekleşebileceği hakkında 27 Mayıs taraflısı olan gruplarda pek açık idrakler de hâsıl olamamıştır. Seçimler, meclislere, bir taraftan, ya 27 Mayıs'a hasım kuvvetler getirir veya mahiyetleri gereği sosyal muhtevayı, toplumcu görüşleri kabule elverişli olmayan kuvvetler getirirken; öte yandan da CHP kendi Atatürkçü geleneğinin gerektirdiği halkçı espride zümrelerin elinde olamamıştır.

Bu suretle, 27 Mayıs taraflısı olan gruplarda bile, bunların meclisler topluluklarında bile, bundan böyle, bu anayasanın ve türk halkına dayanacak siyasal iktidarın böyle müdür fikirler ve müşahhas tedbirler ile uygulanması gerektiği hakkında derin bir şuur hali hâsıl olamamıştır. Kendisine hasım olmayıp dost olan çevrelerde bile görülen bu 27 Mayıs'ın mahiyetini ve amacını kavrama ve ona göre harekete geçme noksanı, 27 Mayıs'a varan direnişlerin öncüsünde kuvvetlerde, 1961 Anayasası içindeki devrede bir rahatsızlık yaratmıştır. Bu Öncü ve Zinde Kuvvetler, görmüşlerdir ki, koalisyonlar, kökten ve halkçı yönde rasyonel operasyonlara girmekten çok; mevcut siyasal kuvvetler arasındaki ahenksizlikleri giderici faaliyetlerden çok; Türkiye'yi hâlâ işgali altında tutan sosyal kuvvetlerin istediği muhafazacı, durgun yetersiz tedbirlerle yetinmektedir. Bu da, ister istemez mahdut verili bir siyaset olmaktadır. Bu ise hüznün getirici, rahatsızlık vericidir.

Son yılların olayları içinde, Öncü ve Zinde Kuvvetler, 27 Ma-

yıs'a ve onun hukukî ifadesi olan 1961 Anayasasına bir karşı ihtilâl ile direnmenin mahkûm bulunduğunu işaret eden bir idraki, AP'ye uyarıcı bir ışık gibi tutmuştur. AP'nin bundan aydınlanıp, uyanıp, bir karşı ihtilâl davet etme rahatsızlığının âmili olmaktan çıkmasını sağlasak bile, geri kalan siyasal kuvvetlerde görülen «27 Mayıs'ın mahiyetini ve amacını kavrama ve ona göre harekete geçme noksanı» nı telâfi edemez isek, temeldeki rahatsızlık ta sürüp gidecektir. Bu rahatsızlığı sürdürecektir alerjik noktalar, bilhassa şunlardır: CHP ye Atatürk geleneklerini ancak bir edebiyat olarak benimsetip, gerçekte bu geleneğe uymayan aşırı liberal ve muhafazacı grup ile, yaklaşan seçimlerde, küçük ve büyük öteki partilerin, sosyal muhtevalı bir politika aramaya karşı direnmeleri...